

22. 6. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Retroaktivita ve vztahu k státní podpoře stavebního spoření

Dne 19. dubna 2011 rozhodl Ústavní soud o zrušení části zákona č. [348/2010](#) Sb., kterým se mění zákon č. [96/1993](#) Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a zákon č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.[1] Ačkoliv tento náleží Ústavního soudu byl poměrně dost medializován, určitě by stálo za to se u něj zastavit a poukázat detailněji na důvody rozhodnutí Ústavního soudu.

Tak, jak byl náleží prezentován v médiích, by mohl vzniknout dojem, že důvodem pro rozhodnutí Ústavního soudu byly procedurální důvody. Tedy že zákon byl přijat ve zkráceném řízení ve stavu legislativní nouze, ačkoliv k tomu nebyly zákonné důvody. Ačkoliv toto byl zřejmě stěžejní důvod, nebyl jediný.

Námítky navrhovatelů, tedy skupiny poslanců, lze shrnout do dvou skupin:

- 1) Procedurální námítka a
- 2) Námítka retroaktivity zdanění příspěvku na stavební spoření.

Ráda bych se zde blíže věnovala druhé skupině otázek, k této se také váží odlišná stanoviska některých soudců.

Návrh skupiny poslanců v této souvislosti poukazoval na pravou retroaktivitu, kdy se v důsledku novelizace mění právní nároky účastníků stavebního spoření, které vznikly na základě smluv o stavebním spoření a které byly vymahatelné již před účinností napadeného zákona.

Při posuzování těchto námitek si Ústavní soud položil dvě otázky, resp. svůj přezkum rozdělil na dvě části.

- 1) Otázka ústavnosti snížení výše státní podpory pro smlouvy uzavřené před nabytím účinnosti napadeného zákona;
- 2) Otázka ústavnosti jednorázové daně ze státní podpory, na niž vznikl nárok v roce 2010 a jež byla poukázána stavební spořitelně po 31.12.2010.

Ad 1) Otázka ústavnosti snížení výše státní podpory pro smlouvy uzavřené před nabytím účinnosti napadeného zákona

Ve vztahu k první otázce se zabýval zejména posouzením retroaktivity napadeného zákona. V textu nálezu Ústavní soud odkazuje na své předchozí nálezy vyjadřující se k otázce pravé a nepravé retroaktivity a jejich přípustnosti.[2] Ve vztahu k napadenému zákonu, potažmo úpravě stavebního spoření, konstatuje, že nárok účastníka stavebního spoření je jeho nárokem vůči státu založeným přímo zákonem, a paralelně s tím existuje smluvní vztah se stavební spořitelnou. Stát přitom poskytuje podporu průběžně formou ročních záloh.

Soud dovodil, že napadený zákon působí účinky nepravé retroaktivity, „protože jím do budoucna dochází ke změně obsahu právního vztahu mezi účastníkem stavebního spoření a státem“[3]. Konstatoval, že napadený zákon upravuje výši státní podpory u již existujících vztahů, ale nijak neovlivňuje vznik nebo existenci takového právního vztahu. Na základě tohoto dílčího závěru se pak soud dále zabýval otázkou přípustnosti nepravé retroaktivity. Ačkoliv nepravá retroaktivita je obecně přípustná, i zde je třeba vážit, nakolik zasahuje nebo nezasahuje do ústavních principů, zejména ochrany důvěry v právo a princip právní jistoty. Soud zde poukázal zejména na ekonomickou stránku věci, kdy vidí podporu stavebního spoření jako jakousi nadstavbu ze strany státu. Nelze proto dovodit, že by účastníci stavebního spoření spoléhali na to, že tento benefit je neměnný a stát jeho účelovost nebo vhodnost do budoucna nepřehodnotí. Z tohoto hlediska tedy navrženou právní úpravu, resp. napadený zákon, shledal nezávadným.

Ad 2) Otázka ústavnosti jednorázové daně ze státní podpory, na niž vznikl nárok v roce 2010 a jež byla poukázána stavební spořitelně po 31.12.2010

Napadeným zákonem byla mimo jiné zavedena nová jednorázová daň ve výši 50 % ze státní podpory, na kterou vznikl nárok v roce 2010 a která byla poukázána stavební spořitelně po 31.12.2010. Daň se vztahuje na všechny smlouvy bez ohledu na to, kdy byly uzavřeny (tj. před 31.12.2003 nebo poté). Pro další roky má být státní podpora opět osvobozena od daně z příjmu, jako tomu bylo dosud.

V rámci přezkumu napadeného zákona soud konstatoval, že formálně nedochází ke snížení záloh státní podpory za rok 2010. Nicméně konstrukce daně je taková, že ve svém důsledku představuje přímé snížení již vzniklého nároku na státní podporu. Proti tomu stojí legitimní očekávání účastníků stavebního spoření s ohledem na výši státní podpory, resp. zálohy na státní podporu. Ústavní soud v kontextu přezkumu dovodil, že zde není žádný důvod, který by ospravedlňoval takový zásah do principu důvěry v právo, a proto je takový zásah nepřípustný a v rozporu s čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu.

K výše uvedenému nálezu jsou připojena i odlišná stanoviska soudců Stanislava Balíka, Ivany Janů, Vladimíra Kůrky a Dagmar Lastovecké. Ti ve svých stanoviscích akcentují zejména zásadu minimalizace zásahu soudní moci, kdy záležitosti ve věci státní podpory vnímají jako politickou otázku a výši příspěvku státu pro jednotlivého účastníka staví do porovnání s celkovou zátěží státního rozpočtu při výplatě podpory stavebního spoření a nastolují tak otázku proporcionality a případně odpovědnosti státu za hospodářskou situaci státu v době ekonomické krize.

Účelem tohoto příspěvku bylo zejména poukázat na právní argumenty soudu vedoucí ke zrušení napadeného zákona nad rámec presentovaný v médiích. Ze strany vlády lze očekávat další vývoj v této oblasti, což již také bylo naznačeno. Ústavní soud tak svým nálezem poskytl jakýsi návod, jak na to.

Mgr. Olga Nemravová, advokátka

autorka působí v advokátní kanceláři ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s. v Praze

[ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s.](#)

Radlická 28/663

150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: jurista@jurista.cz

[1] Nález Ústavního soudu ze dne 19.4.2011, sp. zn. Pl. ÚS 53/10

[2] Zejména nález sp. zn. Pl. ÚS 21/96, sp. zn. Pl. ÚS 33/01, N 28/25 SbNu 215, 145/2002 Sb.

[3] Bod 155, strana 45 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 53/10

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)